

T.C.
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-51877410-010.08 - 25176
Konu : Ulusal Risk Değerlendirmesi

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİNE

Mali Eylem Görev Gücü (FATF) tarafından belirlenen kara paranın aklanması (KA) ve terörizmin finansmanı (TF) ile mücadele standartları ülkelerin KA/TF risklerini belirlemelerini, bu riskleri analiz ederek anlamalarını, değerlendirmelerini ve söz konusu risklere karşı tedbirler geliştirmelerini gerektirmektedir. Söz konusu standartlar aynı zamanda bu risk değerlendirmelerinin güncel tutulmasını şart koşmaktadır.

İlki 2018 yılında hazırlanan Ulusal Risk Değerlendirmesi (URD) Raporu, belirlenen KA/TF tehdit ve kırılganlıklarına ilişkin sayısal yöntemler de kullanılarak güncellenmiş ve 22 Mart 2023 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanlık Makamı tarafından onaylanmıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarının yanında yükümlü olarak nitelendirilen özel sektör kuruluşları için de yol gösterici olması açısından güncel URD özeti Başkanlığımız resmi internet sayfasında yayınlanmıştır (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2023/08/URD.pdf>).

Bilindiği üzere, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin (d) fıkrası ve mezkur Kanun kapsamında çıkarılan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesi uyarınca kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar, ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler, iş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar yükümlü olarak sayılmıştır. Yükümlüler ise söz konusu Kanun ile kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimi gibi bazı yükümlülüklerle tabi tutulmuştur.

Bu kapsamda, bir örneğine yazımız ekinde yer verilen söz konusu URD özetine ilişkin duyurunun sağlanması hususunda,

Bilgi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Ersin Başar EKMEKÇİ
Bakan a.
Başkan Yardımcısı

Ek :
URD Özeti

Not: Evrak KEP ile gönderildiğinden fiziksel hali ayrıca GÖNDERİLMEMEYECEKTİR.

ULUSAL RİSK DEĞERLENDİRMESİ (Özet)

KARA PARANIN AKLANMASI VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE MÜCADELE

31 ARALIK 2022

İçindekiler

Giriş.....	2
1. Kara Para Aklama Risklerinin Değerlendirilmesi	3
1.1. Yüksek KA Riskleri	3
1.2. Orta Yüksek Düzey KA Riskleri	4
1.3. Orta Düzey KA Riskleri	4
1.4. Orta-Düşük Düzey KA Riskleri	5
2. TF Risklerinin Değerlendirilmesi	6
2.1. Yüksek Düzey TF Riskleri.....	6
2.2. Orta Düzey TF Riskleri.....	7
3. Sektörel Kırılganlıkların Değerlendirilmesi	9
3.1. Finansal Kurumların Risk Analizinde Kullanılan Yöntemler ve Yaklaşımlar	9
3.2. Finansal Olmayan Kurumların Risk Analizinde Kullanılan Yöntemler ve Yaklaşımlar	9
3.3. Sektörel Kırılganlık Analizi Sonuçlarının Yorumlanması	10
3.3.1. Yüksek Riskli Sektörler	11
3.3.2. Orta-Yüksek Riskli Sektörler	11
3.3.3. Orta Riskli Sektörler	12
3.3.4. Orta-Düşük Riskli Sektörler.....	13
3.3.5. Düşük Riskli Sektörler	14
4. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ile İlgili Riskler.....	15
4.1. Dernekler	15
4.2. Vakıflar.....	15
Sonuç	16

Giriş

Mali Eylem Görev Gücü (FATF) tarafından 2012 yılında güncellenerek etkililik kriterleri ile güçlendirilen küresel kara paranın aklanması (KA) ve terörizmin finansmanı (TF) ile mücadele standartları arasında yer alan 1 no'lu teknik uyum ve 1 no'lu etkililik kriterleri, ülkelerin KA/TF risklerini belirlemelerini, bu riskleri analiz ederek anlamalarını, değerlendirmelerini ve söz konusu risklere karşı tedbir almalarını konu edinmektedir. Bu sürecin sonunda ülkelerin Ulusal Risk Değerlendirmesi (URD) çalışmalarını tamamlamaları ve bu değerlendirmenin ülkenin KA/TF ile mücadele politika ve uygulamalarına ışık tutması amaçlanmaktadır. İlgili FATF kriterleri aynı zamanda dinamik bir özellik taşıyan risklerin tam olarak ve doğru bir şekilde değerlendirilebilmesi için URD'nin güncel tutulmasına önem vermekte; bu hususu FATF metodolojisinde ayrı bir kriter olarak belirlemektedir. Bunun yanında, bu amaçla merkezi bir otoritenin belirlenmesi de şart koşulmaktadır.

Bu husus aynı zamanda 2021/16 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi çerçevesinde uygulamaya konulan *Türkiye'de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi 2021-2025* (Ulusal Strateji Belgesi) kapsamında da ele alınmıştır. Ulusal Strateji Belgesinde yer alan 2 no'lu Stratejik Amaç, Ulusal Risk Değerlendirmesinin, bu belge uyarınca ihdas edilen Tehdit ve Kırılgnlık Çalışma Grupları marifetiyle güncellenmesidir. Bu hususta koordinasyonun sağlanması için Genelge kapsamında MASAK Başkanlığına görev verilmiştir.

URD raporu, söz konusu çalışma grupları tarafından hazırlanan metodoloji ekseninde hazırlanmıştır. KA/TF risklerinin analizi kapsamında belirlenen KA/TF tehdit ve kırılgnlıklarına ilişkin sayısal yöntemler de kullanılarak analiz çalışmaları yapılmıştır. Büyük oranda 2018-2022 dönemi verileri dikkate alınarak hazırlanan URD Raporu; 17 Şubat 2023 tarihli Tehdit ve Kırılgnlık Çalışma Grubu toplantılarının ardından son halini almış; 22 Mart 2023 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanlık Makamı tarafından onaylanmıştır.

1. Kara Para Aklama Risklerinin Değerlendirilmesi

KA risklerinin analizi kapsamında öncelikle aklama tehdidi olarak değerlendirilen belirgin öncül suçlar (ilk 10 suç grubu) belirlenmiş, bu suçların görülme sıklığı değerlendirilmiş, bahse konu suçların KA suçunun öncül suçu olarak etki gösterme durumları ortaya konulmuş, elde edilen sonuçlar; her bir suça özgülenen kırılabilirlik analizi bulguları ile eşleştirilmiş; bu yolla önce doğal KA riskleri hesaplanmıştır. Müteakiben, yatıştırıcı tedbir olarak nitelendirilen önlemlerin getirdiği pozitif etki değerlendirilerek artık risk değerlerine ulaşılmış ve KA riskleri bu sayede sayısallaştırılmış ve gruplandırılmıştır. Bu çerçevede toplam 28 kritere/senaryoya ilişkin bulunan gözlemler değerlendirilerek KA risk analizi sonuçlarına ulaşılmıştır.

KA Risk Analizi sonuçları Tablo 1’de özetlenmektedir.

Tablo 1: KA Risk Puanları

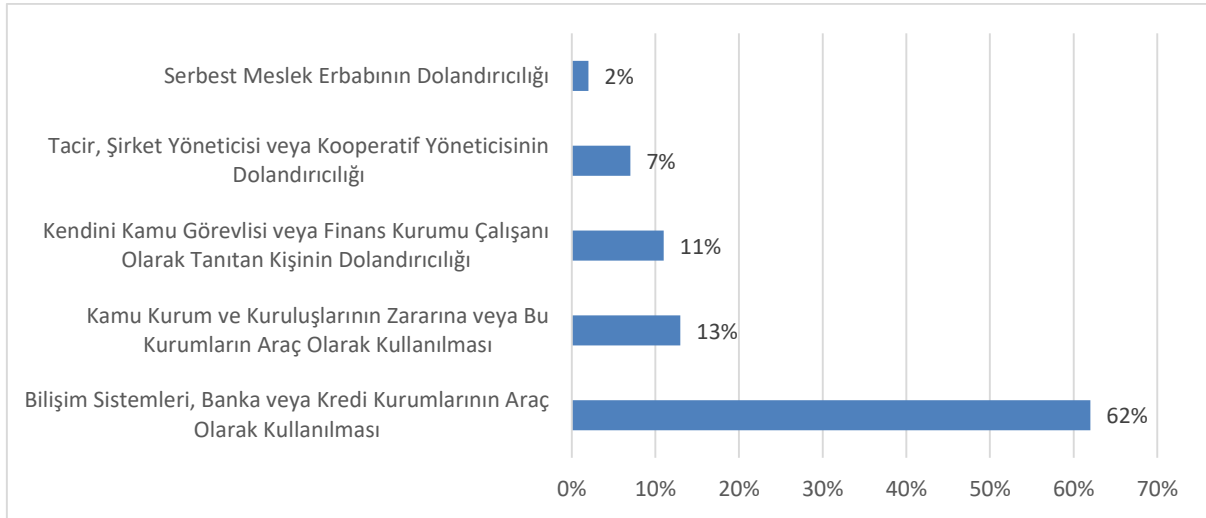
No	KA Tehditleri	Risk Düzeyi
1	Dolandırıcılık Suçları	Y
2	Yasadışı Bahis ve Kumar	Y
3	Uyuşturucu Ticareti	Y
4	Kaçakçılık	O-Y
5	Hırsızlık ve Yağma	O-Y
6	Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	O
7	Tefecilik	O
8	Vergi Kaçakçılığı	O
9	Yolsuzluk	O
10	Sahtecilik	O-D

Açıklamalar: Y: Yüksek, O: Orta, D: Düşük

Söz konusu KA risk unsurlarına ilişkin özet değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

1.1. Yüksek KA Riskleri

Dolandırıcılık Suçu, fiili aklama soruşturmalarında en fazla öne çıkan suç grubudur. Özellikle TCK md.158’de düzenlenen “nitelikli dolandırıcılık” suçlarının aklama işlemlerine tabi tutulmaya daha elverişli olduğu görülmüştür. Covid-19 pandemisini izleyen süreçte tüm dünyada olduğu üzere ülkemizde de aklamanın öncül suçu olarak dolandırıcılık suçlarının belirgin bir payı olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle bilişim sistemleri ile banka ve kredi kurumlarının araç olarak kullanıldığı dolandırıcılık vakaları dikkat çekmektedir.

Şekil 1: TCK Md. 158 Çerçevesinde Sık Görülen Nitelikli Dolandırıcılık Türleri (2018-2021)

Yasadışı Bahis ve Kumar Suçları (kumar oynamak için yer ve imkân sağlamak) da ülkemizde ciddi boyutta yasadışı gelire kaynak teşkil eden suçlar arasında yer almaktadır. Bu suç grubuna ilişkin faaliyetlerin büyük bölümü internet üzerinden erişim sağlanan ve yasal olmayan bahis/kumar siteleri üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Uyuşturucu İmal ve Ticareti Suçları örgütler için yüksek yasadışı gelire kaynak teşkil eden suçlardır. Bunun yanı sıra, bu suçtan elde edilen gelirler terör örgütlerinin de önemli finansman kaynakları arasında yer almaktadır. Türkiye, gerek Asya’da üretilen ve Avrupa’ya transfer edilen eroin, afyon türevleri ve metamfetamin gibi ürünlerin kaçakçılığı bağlamında son derece önemli bir güzergâh olan “Balkan Rotası” üzerindeki konumu uyarınca, gerek ise Avrupa’da üretilen ve Asya’ya sevkiyatı yapılan sentetik uyuşturucu ve bu maddelerin üretiminde kullanılan kimyasalların kaçakçılığı bağlamında transit ve hedef ülke konumundadır.

1.2. Orta Yüksek Düzey KA Riskleri

Gümrük Kaçakçılığı Suçları, Türkiye’de örgütlü olarak işlenen ve büyük montanlı gelirlere kaynaklık eden suçlar arasında yer almaktadır. Gerek Asya ile Avrupa arasında köprü niteliğinde bulunan jeo-stratejik coğrafi konumumuz gerekse sınırlarımızın topografik özellikleri (kontrolü zor olan dağlık koşullar vs.) ülkemizin kaçakçılar tarafından özellikle transit ülke olarak kullanılmak istenilmesine yol açmaktadır. Kaçakçılık eylemleri, aynı zamanda başta PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ unsurları olmak üzere terörizmin finansmanına da kaynak teşkil edebilmektedir.

Hırsızlık ve Yağma Suçları ise, özellikle hırsızlık suçlarının malvarlığına karşı ülkemizde en fazla işlenen suç grubu olması nedeniyle öne çıkmaktadır. Buna karşın bu suçlar, dolandırıcılık suçları ile kıyaslandığında ülkemizde büyük ölçüde bireysel veya az sayıda fail marifetiyle işlenmektedir.

1.3. Orta Düzey KA Riskleri

Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları kapsamında, Ülkemizin coğrafi ve stratejik konumu, gelişmekte olan dinamik bir ekonomiye sahip olması göçmen kaçakçılığı açısından ülkemizi hem transit hem de hedef ülke konumuna getirmiştir. Ayrıca uluslararası suç

şebekeleri tarafından ülkemizde çoğunlukla zorla fuhuş yaptıрма, çalıştırma, dilendirme, organ ve doku ticareti ile bağlantılı şekilde insan ticareti suçunun da işlendiği görülmektedir.

Tefecilik, kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para verilmesidir. Borç verilen mağdurlardan menkul veya gayrimenkul olarak yüksek değerde ipotek alınmakta ve mağdurlar senet karşılığında, borç alınan değer üzerine fahiş oranda faiz uygulanarak yükümlülük altına sokulmaktadır. Mağdurlara kredi çekertmek veya POS cihazlarından yüksek tutarlı çekim yapmak yöntemleri de aklama sürecinde öne çıkan yöntemler arasındadır.

Vergi Kaçakçılığı, Vergi Usul Kanunu md.359 çerçevesinde tutulması, saklanması ve ibrazı zorunlu defterlerde hile yapmak, bunları gizlemek, tahrif etmek, muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanmak, bu belge, kayıt ve defterleri yok etmek, sahte belge düzenlemek, faturaları yetkisiz kişilere bastırmak ve kullanmak ile ödeme kaydedici cihazlara müdahale etmek suretiyle işlenmektedir. Vergi suçları çerçevesinde ödenmesi gereken vergi borçlarının hiç ödenmemesi veya kısmen ödenmesi doğrultusunda malvarlığında meydana gelen artış suç gelirini oluşturmaktadır.

Yolsuzluk Suçları, kamu gücünün kişisel menfaat temini amacıyla kötüye kullanılması olarak tanımlanmakta, kamu kaynaklarının amaç dışı kullanılmasına ve kamu zararının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. 5237 sayılı TCK’da düzenlenen İhaleye Fesat Karıştırmak (Madde 235), Edimin İfasına Fesat Karıştırmak (Madde 236), Zimmet (Madde 247), İrtikâp (Madde 250), Rüşvet (Madde 252), Nüfuz Ticareti (Madde 255) ve Görevi Kötüye Kullanma (Madde 257)’; 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu (Madde 13)’nda düzenlenen Haksız Mal Edinme suçu ve 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu (Madde 160)’nda düzenlenen Zimmet suçları bu Rapor kapsamında yolsuzluk suçu olarak değerlendirilmiştir.

1.4. Orta-Düşük Düzey KA Riskleri

Sahtecilik Suçları TCK’da ikinci kitap, üçüncü kısım, dördüncü bölüm altında Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar başlığı altında düzenlenmektedir. Sahtecilik suçlarının çoğunlukla dolandırıcılık, vergi kaçakçılığı gibi başka suçların geçitli suçu olabilmektedir. Dolayısıyla sahtecilik suçu tek başına aklama açısından daha düşük bir tehdit unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu suçtan elde edilen gelirler, varlık alımı, fon transferi ve tüzel kişi suiistimali de dâhil çok çeşitli yollarla ve birçok sektörün suiistimali çerçevesinde aklanabilmektedir.

2. TF Risklerinin Değerlendirilmesi

TF risklerinin analizi kapsamında öncelikle terörizm tehdidi olarak değerlendirilen örgütler belirlenmiş, bu örgütlerin faaliyetleri değerlendirilmiş, bahse konu örgütlerin TF suçu kapsamında etki gösterme durumları ortaya konulmuş, elde edilen sonuçlar, terör örgütlerine özgülenen kırılabilirlik analizi bulguları ile eşleştirilmiş; bu yolla önce doğal TF riskleri hesaplanmıştır. Müteakiben, yatıştırıcı tedbir olarak nitelendirilen önlemlerin getirdiği pozitif etki değerlendirilerek artık risk değerlerine ulaşılmış ve TF riskleri bu sayede sayısallaştırılmış ve gruplandırılmıştır. Bu çerçevede toplam 28 kritere/senaryoya ilişkin bulunan gözlemler değerlendirilerek TF risk analizi sonuçlarına ulaşılmıştır.

TF Risk Analizi sonuçları aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

Tablo 2: TF Risk Analizi Sonuçları

Sıra No	TF Tehditleri	Risk Düzeyi
1	FETÖ/PDY	Y
2	PKK/KCK/PYD-YPG	Y
3	Dini İstismar Eden Terör Örgütleri	Y
4	Sol Terör Örgütleri	O-D

Açıklamalar: Y: Yüksek, O: Orta, D: Düşük

Bu doğrultuda TF riski en yüksek olan örgüt “FETÖ/PDY” olarak belirlenmiş; PKK ve fraksiyonları ile BMGK tarafından da listelenen dini istismar eden terör örgütleri de az bir farkla FETÖ/PDY’yi takip etmiş; analiz sonuçları çerçevesinde yine yüksek riskli olarak kabul edilmişlerdir. Sol terör örgütleri ise, daha az adli ve idari süreçlere konu olmaları nedeniyle orta risk (orta-düşük) risk sınıfında değerlendirilmiştir.

Söz konusu TF risk unsurlarına ilişkin özet değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

2.1. Yüksek Düzey TF Riskleri

FETÖ/PDY; kuruluş yıllarından itibaren toplumun dini duygularını suiistimal ederek ‘Himmet’ adı altında topladığı finans ile yurt içi/yurt dışında faaliyete geçirdiği eğitim müesseseleri üzerinden, yasadışı amaç ve ilkeleri doğrultusunda yetiştirdiği öğrencilerini, elde ettiği finans ve siyasi gücünü, örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirmek amacıyla olan bir terör örgütüdür. Bu hain amaçlarını gerçekleştirmek için örgüt, devlet içerisinde oluşturduğu gizli yapılanma vasıtasıyla 15.07.2016 tarihinde bir darbe girişiminde bulunmuştur. Bu saldırı, Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki en büyük terör saldırısı olarak değerlendirilmektedir.

Örgüte karşı yürütülen sistemli mücadele sonrası yurt içindeki gücünü önemli ölçüde kaybetmiş olsa da; özellikle yurtdışında bulunan ve yurtiçinde bulunan deşifre olmamış üyeleri vasıtasıyla ülkemiz için önemli bir tehdit olmayı sürdürmektedir. Bu çerçevede örgütün son dönemde döviz cinsinden işlemler, para ve değer transferi faaliyetleri, kripto varlık kullanımı, sosyal medya platformları aracılığı ile fon toplama yöntemlerini kullandığı görülmektedir.

PKK/KCK ve Suriye'deki uzantısı PYD-YPG, kurulduğu 1978 yılından bu yana Suriye, İran ve Türkiye sınırlarında Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir devlet kurmayı amaç haline getirmiş, etnik ayrılıkçı ve bölücü bir terör örgütüdür. Örgüt özellikle Kuzey Irak'ta lojistik varlığını sürdürmektedir. Bugüne kadar gerçekleştirdiği 90 binin üzerinde terör eylemi sonucunda örgüt 40 binden fazla insanın hayatını kaybetmesine yol açmıştır.

Örgütün finansman kaynakları ise yasadışı, yasal görünümlü ve dış destek faaliyetleri olarak üçlü bir tasnifte değerlendirilmektedir.

- *Yasadışı finansman kaynakları* bağlamında örgüt özellikle Türkiye sınırlarındaki her türlü kaçakçılık (uyuşturucu, silah, emtia, akaryakıt, göçmen vb.) faaliyetlerinde kaçakçılardan komisyon almakta, uyuşturucu madde üretimi ve ticaretini yönlendirmekte, sözde vergilendirme adı altında gerçek ve tüzel kişilerden haraç almaktadır.
- *Yasal görünümlü gelir kaynakları* arasında, örgüt kar amacı gütmeyen kuruluşları da kullanarak bağış toplamakta, örgüt yandaşlarınca işletilen ticari işletmelerden gelir ve maddi destek elde etmekte, kültürel görünümlü faaliyetlerden kazanç sağlamak ve ürün satış gelirleri elde etmektedir. Örgüt, özellikle perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren küçük çaplı işletmelerden bağış ya da mal satışı adı altında dağ kadrosunun iase, giyim, barınma vb. ihtiyaçları için finansman sağlamaktadır.
- *Dış destek faaliyetleri kapsamında ise örgütün özellikle Avrupa ülkelerinden finansman desteği sağladığı bilinmektedir.*

Dini istismar eden terör örgütleri kategorisinde, BMGK tarafından 1267(1999), 1989(2011), 2253(2015) sayılı kararlarına konu olan El Kaide ve DEAŞ terör örgütleri ile bu gruptan kopan HTŞ/FEC/ENC gibi fraksiyonlar değerlendirilmiştir. Bunun dışında 2170(2014), 2178(2014) ve sair BMGK kararlarına konu olan yabancı terörist savaşçılara (YTS) yönelik riskler de bu başlık altında ele alınmaktadır.

Bu örgütlerin Türkiye'de son dönemde zekât, yardım, bağış vb. isimler altında daha az organize yöntemler ile finansman temin ettiği; buna karşın etkinliği azalsa da DEAŞ'ın sosyal medyayı, kitlesel fonlama amacı ile kullanmaya devam ettiği, kripto varlıklar, para ve değer transferi faaliyetleri ve yüz yüze olmayan işlemler aracılığı ile de finansman sağlandığı gözlemlenmektedir.

2.2. Orta Düzey TF Riskleri

Sol Terör Örgütleri de Türkiye'deki mevcut anayasal düzeni silahlı halk ayaklanması ile yıkıp, yerine Marksist, Leninist, Maoist ilkelere dayalı sosyalist bir düzen tesis etmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu örgütler tıpkı PKK/KCK/PYD-YPG gibi 1980'li yıllardan itibaren bugüne kadar birçok asker, kolluk personeli ve sivil vatandaşımızın hayatını kaybetmesine neden olmuştur.

Başta DHKP/C olmak üzere sol örgütlerin mevcut finansman faaliyetlerine bakıldığında, bu örgütlerin organizasyonlarında Avrupa ülkelerindeki varlıklarının çok önemli bir yer tuttuğu ve finansmanlarının büyük bir kısmını da Avrupa'da yürüttükleri kültürel görünümlü faaliyetlerden, ürün satış gelirlerinden, bağış, haraç vb. isimler altında topladıkları fonlardan karşıladıkları görülmektedir. Bu kapsamda örgütün özellikle döviz cinsinden işlemler, nakit kurye faaliyetleri ve kripto varlık işlemleri ile finansman temin edebildiği görülmektedir.

Buna göre örgütler, gelir elde etme, eleman kazanma, silah, mühimmat ve lojistik temini ve propaganda için Avrupa'da yoğun bir faaliyet yürütmektedir. Bunun yanı sıra bu örgütlerin de

PKK/KCK/PYD-YPG gibi kaçakçılık ve gasp, soygun, hırsızlık, sahtecilik vb. faaliyetlerden gelir elde ettiği bilinmektedir.

3. Sektörel Kırılganlıkların Değerlendirilmesi

3.1. Finansal Kurumların Risk Analizinde Kullanılan Yöntemler ve Yaklaşımlar

Yükümlü sektörlerin risk analizinde

- **Birinci aşamada**, yükümlülerin “Müşteri riski”, “Hizmet/Ürün/İşlem Riski”, “Coğrafi/Ülke Riski”, “Dağıtım Kanalı Riski” ve “Yapısal Risk” kategorilerindeki riskleri belirlenmiş, bu risklerin etkisi ve olasılıkları tespit edilerek, **doğal risk skorları** hesaplanmıştır.
- **İkinci aşamada**, doğal risklerin bertaraf edilmesi için yükümlüler tarafından alınan yatıştırıcı tedbirler ve bu tedbirlerin uygulama yöntemleri belirlenmiştir.
- **Üçüncü aşamada**, doğal riski azaltmak için kullanılan yatıştırıcı tedbirlerin etkileri irdelenmiştir.
- **Dördüncü aşamada**, ilk üç aşamada yer almayan ancak risk analizi açısından önem arz eden diğer risk unsurları da analize dâhil edilmiştir. Bu kapsamda, geçmiş yıllarda yapılan denetimlerin sonuçları, şüpheli işlem bildirimleri şirketlerin büyüklüğü, kurumsallaşma derecesi vb. kriter analize dâhil edilmiştir.

3.2. Finansal Olmayan Kurumların Risk Analizinde Kullanılan Yöntemler ve Yaklaşımlar

Finansal olmayan iş ve meslek grupları çok çeşitlilik gösterdiğinden bu aşamada her bir yükümlü grubunun analizi için kullanılan yöntemler farklılık arz edebilmiştir. Kırılganlık Çalışma Grubu bünyesinde, MASAK, Ticaret Bakanlığı, Vergi Denetim Kurulu, Gelir İdaresi Başkanlığı ve özel sektörden (Ticaret ve Esnaf Odaları) temsilcilerin katılımıyla kurulan Risk Analiz Çalışma Grubunda emlakçılık ve kuyumculuk sektörlerinin risklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi için çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda emlakçılık ve kuyumculuk sektörleri risk senaryolarından oluşan bir analize tabi tutulmuş, geçmiş yıl denetim sonuçları, sektöre uygulanan yaptırımlar, yükümlülerin yapısal özellikleri vb. kriterler de dikkate alınmıştır.

Muhasebecilik ve mali müşavirlik, noterlik, avukatlık, galericilik, kargo, talih oyunları sektörlerine ilişkin risk analizleri ise MASAK tarafından ve ilgili paydaşlardan da destek alınarak yapılmıştır. Bu kapsamda sektördeki ürün ve hizmet yelpazesi, sektöre yönelik hukuki çerçeve ve denetim uygulamaları, geçmiş çalışmalar ile tecrübeler ve mesleki uzmanlık bilgisi kriterleri dikkate alınmıştır.

Kripto varlık hizmet sağlayıcıları (KVHS) sektörüne ilişkin risk analizi, MASAK tarafından ve ilgili paydaşlardan da destek alınarak, geçmiş çalışmalar ile tecrübeler ve mesleki uzmanlık bilgisi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

KVHS'lere yönelik risk analizinde ilk olarak işlem hacmi bakımından Türkiye'deki kripto varlık piyasasının %99'unu oluşturan KVHS'lerin müşteri sayılarına, sunmuş oldukları ürün ve hizmetlere, işlem hacimlerine ilişkin veriler temel alınmıştır. Bu verilere ek olarak, Türkiye'de yerleşik bankalardan, KVHS olarak faaliyet gösterdiği tespit edilen şirketlerin gerçekleştirmiş olduğu finansal işlemlere ilişkin veriler temin edilmiş ve diğer adli ve istihbari veriler ile denetim sonuçları çerçevesinde bir analiz gerçekleştirilmiştir.

3.3. Sektörel Kırılganlık Analizi Sonuçlarının Yorumlanması

Sektörel kırılganlık analiz sonuçları Tablo 3'te özetlenmekte olup, ilgili sektörlerin muhatap olduğu KA/TF risklerine ilişkin yapılan değerlendirmelere ve risk düzeylerine bu bölüm kapsamında yer verilmektedir.

Tablo 3: Sektörel Kırılganlık Analizi Sonuçları

Sektör	Risk Düzeyi
Bankacılık Sektörü	Yüksek
Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcılar Sektörü	Yüksek
Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Sektörü	Orta-Yüksek
Yetkili Müesseseler (Döviz Büroları) Sektörü	Orta-Yüksek
Kuyumculuk Sektörü	Orta-Yüksek
Emlakçılık Sektörü	Orta-Yüksek
Motorlu Kara Taşıtları Alım-Satımı-Aracılık (Galericilik) Sektörü	Orta
Aracı Kurumlar Sektörü	Orta
Talih ve Bahis Oyunları Sektörü	Orta
Faktöring Şirketleri Sektörü	Orta-Düşük
Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Sektörü	Orta-Düşük
Kargo Sektörü	Orta-Düşük
Avukatlık Sektörü	Düşük
Finansman Şirketleri Sektörü	Düşük
Finansal Kiralama Şirketleri Sektörü	Düşük
Portföy Yönetim Şirketleri Sektörü	Düşük
Yatırım Ortaklıkları Sektörü	Düşük
Sigorta ve Reasürans Şirketleri Sektörü	Düşük
Kıymetli Madenler Aracı Kuruluşları Sektörü	Düşük
Noterlik Sektörü	Düşük

3.3.1. Yüksek Riskli Sektörler

Bankacılık Sektörü finansal sektördeki aktif büyüklüğü, aracılık ettiği işlem çeşitliliği ve fiili KA/TF vakalarında görülme sıklığı çerçevesinde risk değerlendirmesine tabi tutulmuştur. Buradaki risk algısı sektörün doğal riskinden kaynaklanmakta olup, sektörün önleyici tedbirlere uyum düzeyinin ve farkındalığının yüksek olması bu riski azaltmaktadır. Yine de çok sayıda fiili KA/TF vakalarında sektöre yönelik suiistimalin mevcut olması çerçevesinde, Tehdit Analizinde elde edilen bulgular sektörün riskini yukarıya taşımaktadır. Sektörün haiz olduğu risk KA tarafında daha belirgindir. TF tarafında ise özellikle PKK/KCK/PYD-YPG ve sol terör örgütlerinin bankacılık sistemini daha az kullandığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte sektörün riski **yüksek** olarak kabul edilmiştir.

Daha fazla risk teşkil eden bankacılık faaliyetleri her türlü para transferi ve muhabirlik ilişkileri, kredi kartı ve ön ödemeli kart işlemleri, TL ve döviz cinsinden nakit (vadesiz) işlemler, çek ve senet tahsili işlemleri, tefecilik amacıyla kullanılan bireysel krediler ve POS satış işlemleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıları Sektörü son dönemde hızlı büyümeye konu olması, her ne kadar bu kuruluşlar önleyici tedbirlere uyum çerçevesinde yükümlü olarak belirlense de lisanslama/sektöre giriş koşulları konusunda halen mevzuat eksikliği bulunması, son dönemdeki fiili KA/TF vakalarında görülme sıklığı nedeniyle yükselen bir risk düzeyini haizdir. Bu risk KA tarafında dolandırıcılık ve yasadışı bahis suçlarında daha baskın olarak gözlemlenmiştir. TF tarafında ise son dönemde hemen hemen tüm terör örgütlerinin kripto varlık kullanımına ilişkin bulgulara rastlanmıştır. Ön plana çıkan riskli konular sektörün varlık gizleme veya transferi amacıyla kullanılmasıdır.

Bunların yanı sıra Türkiye’de faaliyet gösteren KVHS’lerin sermaye yeterlilik riskinin olması, işlemlerin kaydi şekilde yapılması, fiyat oluşumunun manipüle edilmesi riski, kripto varlık arzında sıkı bir kontrol mekanizması bulunmaması, kişisel verilerin kontrolü riskinin de yüksek olarak nitelendirilmesi ve yükümlülükler uyum denetimi sonuçları dikkate alınarak sektörün **risk düzeyinin yüksek** olduğu değerlendirilmiştir.

3.3.2. Orta-Yüksek Riskli Sektörler

Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Sektörü, 2013 yılında yürürlüğe giren 6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun” uyarınca sektöre yönelik düzenleme ve denetim faaliyetleri TCMB tarafından yerine getirilmektedir. Bu sektör de 26.02.2021 tarihinde *Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülükler Uyum Programı Hakkında Yönetmelik*’te (Uyum Yönetmeliği) yapılan değişiklik ile uyum programı oluşturma yükümlülüğü altına alınmıştır. Bu çerçevede mevzuat uyumu tamamlanmıştır.

Sektördeki ürün ve hizmet çeşitliliği bağlamında para transferi ve elektronik para faaliyetlerinin riskinin yüksek olduğu; sanal POS faaliyetinden kaynaklanan risklerin de görece yüksek sınıfta kaldığı, fatura ödeme ve mobil ödeme faaliyetlerinin riskinin ise görece düşük kaldığı değerlendirilmiştir. Bu çerçevede sektörün riski **orta-yüksek** olarak nitelendirilmiştir.

Yetkili Müesseseler Sektörü de 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ve ikincil düzenlemeleri ile 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun hükümleri uyarınca düzenleme ve denetime tabi bir sektördür. Uyum Yönetmeliğinde 2021 yılında yapılan değişiklik sonrasında, şube açabilen ve döviz alım satımı dışında

faaliyetlerde de bulunabilen A grubu yetkili müesseseler uyum programı oluşturma yükümlülüğü altına da girmiştir.

Yetkili Müesseseler için, yüksek hacimli işlem yapılması ve birçok ülke para birimi ile değişim yapılması öne çıkan risk unsurları olarak göze çarpmaktadır. Sektör aynı zamanda kayıtdışı para ve değer transferi faaliyeti kapsamında da suiistimal edilebilmektedir. Bu risk özellikle kaçakçılık türleri ile bağlantılı aklama ve TF vakalarında daha belirgindir. Bu çerçevede sektörün riski **orta-yüksek** olarak kabul edilmiştir.

Kuyumculuk Sektörü, 14.04.2021 tarihli ve 31454 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kuyum Ticareti Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmektedir. Sektörün düzenlenmesi ve denetimi Ticaret Bakanlığı tarafından üstlenilmektedir. 5549 sayılı Kanun çerçevesinde de kuyumcular yükümlüler arasında sayılmaktadır. 2021 yılında Uyum Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile eklenen 32/A maddesi ile kuyumculara eğitim, gözetim, risklerin belirlenmesi ile risklerin takibi ve azaltılması için izleme ve kontrol çalışmalarını yürütme yükümlülüğü ve Tedbirler Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile de yüksek riskli durumlarda sıkılaştırılmış tedbirler uygulama yükümlülüğü getirilmiştir. Sektöre yönelik son dönemde çok sayıda denetim de gerçekleştirilmiştir.

Bununla birlikte sektörün özellikle nakit işlemlere fazlaca konu olması, doğası itibariyle başta uyuşturucu ticareti, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti, hırsızlık ve sahtecilik suçları olmak üzere KA risklerinin yüksek kalması, özellikle dini istismar eden terör örgütlerinin de kayıtdışı para ve değer transferi veya varlık dönüştürme amacıyla sektörü suiistimal ettiğine ilişkin bulgulara rastlanması nedeniyle, sektörün riski **orta-yüksek** olarak değerlendirilmiştir.

Emlakçılık Sektörü, 05.06.2018 tarihli ve 30442 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan *Taşınmaz Ticareti Hakkında Yönetmelik* ile düzenlenmektedir. Bu çerçevede sektörde faaliyet göstermek Ticaret Bakanlığından alınacak yetki belgesi ile mümkündür. Sektör aynı zamanda 5549 sayılı Kanun çerçevesinde önleyici tedbirlere ilişkin yükümlülöklere tabidir. 2021 yılında Uyum Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile eklenen 32/A maddesi ile emlakçılara eğitim, gözetim, risklerin belirlenmesi ile risklerin takibi ve azaltılması için izleme ve kontrol çalışmalarını yürütme yükümlülüğü ve Tedbirler Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile de yüksek riskli durumlarda sıkılaştırılmış tedbirler uygulama yükümlülüğü getirilmiştir. Sektöre yönelik son dönemde çok sayıda denetim de gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de son yıllarda yıllık ortalama 1 milyonun üzerinde konut satışı yapılması, sektörün özellikle KA ile bağlantılı hemen hemen tüm öncül suçlar bağlamında riskini yükseltmektedir. Sektörde yüksek hacimli ve vekalet ile işlem yapılabilir. Bununla birlikte, ölkemizde gerçekleşen emlak devir işlemlerinin sınırlı bir bölümü emlakçılar vasıtası ile yapılmaktadır, TF tarafında da sektörün suiistimali çok daha nadir görölmektedir. Tüm bu unsurlar birlikte göz önüne alındığında sektörün riski **orta-yüksek** olarak değerlendirilmiştir.

3.3.3. Orta Riskli Sektörler

Motorlu Kara Taşıtlarının Ticaretine Aracılık (Galericilik) Sektörü özellikle KA vakaları çerçevesinde risk düzeyini haiz olarak değerlendirilmiştir. Sektör, Ticaret Bakanlığı tarafından düzenleme ve denetime tabi olup, taşıt alımına ilişkin ödemeler de Ticaret Bakanlığı ve noterler arasında yapılan protokol ile 2020 yılından itibaren büyük ölçüde Güvenli Ödeme adı verilen bir sistem aracılığı ile gerçekleştirilmekte, bu sayede her biri yükümlü olan noterler ve bankalar tarafından da ilave kontroller yapılabilir.

Emlak alım satım işlemlerinde olduğu gibi, araç devir işlemlerinde de bir aracı kullanımı şart değildir. Buna karşın özellikle malvarlığına karşı işlenen suçlar, sahtecilik, tefecilik, yolsuzluk, uyuşturucu ticareti konulu vakalarda otomobil alım satımı yolu ile aklama faaliyeti belirgindir. TF vakalarında ise araç alım satımı unsuruna rastlanılmamıştır. Bu çerçevede sektörün riski **orta** olarak kabul edilmiştir.

Aracı Kurumlar Sektörü, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Sermaye Piyasası Kurulunun gözetim ve denetiminde faaliyet göstermektedir. Sektör aynı zamanda 5549 sayılı Kanun çerçevesinde önleyici tedbirler bağlamında yükümlü olarak kabul edilmiş ve uyum programı hazırlama yükümlüğü altına alınmıştır.

Sektör tarafından sunulan ürünlerin nakde çevrilebilirliğinin (likiditesinin) yüksek olması, işlemlerin karışık ve anlaşılabilirliği zor olması, yüksek hacimli işlemlere ve tek seferde yüksek tutarlarda işlem yapılmasına olanak sağlayan ürünlerin varlığı, yurtdışı yerleşik gerçek veya tüzel kişilerin yüksek montanlı alım satım işlemleri yapabilmeleri sektörün riskini artıran unsurlar olarak öne çıkarken; sektör tarafından müşterilere uygunluk testi yapılması, müşterilerin genel ve profesyonel olarak sınıflandırılması, müşterilere özel işlem limitlerinin tanımlanması, işlemlere ilişkin tüm emirlerin kayıt alınması sektörün riskini azaltmaktadır. Aracı kurumların KA/TF amacıyla suiistimal edildiği az sayıda vaka göze çarpmıştır. Bununla birlikte, sektörün doğal riskinin yüksek olması dolayısıyla sektör **orta riskli** olarak değerlendirilmektedir.

Talih ve Bahis Oyunları Sektörü, ülkemizde yasal olarak Milli Piyango ve Spor Toto Teşkilatı tarafından düzenlenmektedir. Sektör aynı zamanda 5549 sayılı Kanun çerçevesinde yükümlü olarak kabul edilmiştir. Sanal ortamda, yasal siteler üzerinde oyun oynamak isteyen kişilerin ilgili bayiler nezdinde hesap açtırmaları ve kimlik bilgilerini sunmaları gerekmektedir. Buna karşın bahse konu platformlar nezdinde açılan hesapların aklama amacıyla suiistimal edildiği vakalara da rastlanmaktadır. Sektörün riskini **orta** olarak kabul etmek uygun olmuştur.

3.3.4. Orta-Düşük Riskli Sektörler

Factoring Sektörü için düzenleme ve denetim faaliyetleri 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu çerçevesinde BDDK'nın görev ve yetkisi dâhilindedir. Sektör aynı zamanda 5549 sayılı Kanun çerçevesinde önleyici tedbirler bağlamında yükümlü olarak kabul edilmiş ve 2021 yılında yapılan mevzuat değişikliği sonucunda uyum programı hazırlama yükümlüğü altına da alınmıştır.

Sektörde gözlemlenen temel KA/TF riskleri arasında gerçek olmayan bir alacağın, sahte/muvazaalı bir fatura veya ödeme aracıyla finanse edilmesi öne çıkmaktadır. Ayrıca muhabirsiz yurtdışı faktoring işlemi gerçekleştirilmesi, aktif ticareti olmayan şirketlerin işlemlerine aracılık edilmesi de riskli diğer alanlardır. Bununla birlikte sektörün suiistimalinin gözlemlendiği çok sayıda KA/TF vakası bulunmamaktadır. Sektörün doğal riskinden kaynaklı olarak risk düzeyi **orta-düşük** olarak nitelendirilmiştir.

Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Sektörü, 3568 sayılı Kanun çerçevesinde TÜRMOB tarafından düzenlenen bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir, yeminli mali müşavir ve bağımsız denetim kuruluşları aynı zamanda 5549 sayılı Kanun çerçevesinde yükümlülüklerle tabi tutulmaktadır. 2021 yılında Uyum Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile eklenen 32/A maddesi ile sektör temsilcilerine eğitim, gözetim, risklerin belirlenmesi ile risklerin takibi ve azaltılması için izleme ve kontrol çalışmalarını yürütme yükümlülüğü ve Tedbirler Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile de

yüksek riskli durumlarda sıkılaştırılmış tedbirler uygulama yükümlülüğü getirilmiştir. Sektöre yönelik risk temelli yükümlülük denetimleri de gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede sektörün, özellikle tüzel kişi suiistimali yolu ile işlenen KA vakaları çerçevesinde önem arz ettiği, risk düzeyinin **orta-düşük** olduğu değerlendirilmektedir.

Kargo Sektörü kapsamında ülkemizde kamu idaresi yerleşik işletmecisi olarak Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. (PTT) ve kargo, kurye ve lojistik alanında hizmet sunan değişik ölçeklerde birçok özel sektör işletmecisi faaliyet göstermektedir. Sektör 5549 sayılı Kanun çerçevesinde yükümlü grupları arasında sayılmış olup sektörün münhasıran uyum görevlisi atama yükümlülüğü de bulunmaktadır. Sektörün son dönemde kısmen kaçakçılık, uyuşturucu ticareti ve terörizmin finansmanı vakalarına konu olabildiği gözlemlenmiş, bu durum sektörün risk düzeyinin **orta-düşük** olarak nitelendirilmesine gerekçe olmuştur.

3.3.5. Düşük Riskli Sektörler

Avukatlık, 1969 yılında kabul edilen 1136 Sayılı Avukatlık Kanununda düzenlenmiştir. Sektör 5549 sayılı Kanun çerçevesinde malvarlığı yönetimi ile bağlantılı faaliyetler çerçevesinde yükümlü grupları arasında sayılmış, aynı zamanda 2021 yılında Uyum Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile eklenen 32/A maddesi ile sektör temsilcilerine eğitim, gözetim, risklerin belirlenmesi ile risklerin takibi ve azaltılması için izleme ve kontrol çalışmalarını yürütme yükümlülüğü ve Tedbirler Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile de yüksek riskli durumlarda sıkılaştırılmış tedbirler uygulama yükümlülüğü getirilmiştir. Analize konu dönemde Avukatların karıştığı az sayıda dolandırıcılık ve sahtecilik konulu KA vakası gözlemlenmiştir. Buna karşın hiçbir TF vakasında sektörün suiistimaline rastlanmamıştır. Sektörün risk düzeyi **düşük** olarak kabul edilmiştir.

Finansman ve Finansal Kiralama Şirketleri Sektörü, Finansman ve finansal kiralama şirketleri sektöründe ödeme ve tahsilatlar bankalar aracılığıyla, belli bir mal veya hizmete yönelik ve fatura karşılığı gerçekleşmektedir. Bu durum sektörün riskini azaltıcı bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Sektörün son dönemde KA/TF amacıyla suiistimal edildiği bir vaka ile karşılaşılmasıdır. Sektörün risk düzeyi **düşük** olarak nitelendirilmektedir.

Sermaye Piyasası Sektörünün (Portföy Yönetim Şirketleri ve Yatırım Ortaklıkları Sektörleri) KA amacıyla suiistimal edildiği az sayıda vakaya rastlanmış; TF açısından ise bu yönde bir gözlem olmamıştır. Bu çerçevede genel olarak Portföy Yönetim Şirketleri ve Yatırım Ortaklıkları Sektörlerinin risk düzeyi **düşük** olarak nitelendirilmektedir.

Sigorta, Özel Emeklilik ve Reasürans Şirketleri Sektörü risk analizinde üç ana sigortacılık branşı (hayat sigortası, hayat dışı sigortalar ve emeklilik) ve bu branşların alt branşlarının riskleri, yapısal riskler, ülke riski, satış kanalı riski, satış şekli riski, müşteri riski ve işlem riski kapsamında değerlendirilmiştir. Bu çerçevede analiz döneminde hayat ve hayat dışı sigorta sektörlerinde riskin ihmal edilebilir seviyede olduğu, özel emeklilik sektörünün de yine düşük riskli görülmesi, sektörün suiistimal edildiği bir vaka ile de karşılaşmadığı anlaşılmıştır. Sektörün risk düzeyi **düşük** olarak nitelendirilmektedir.

Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları Sektörü, bağlamında, analiz döneminde KA/TF vakalarına rastlanılmamıştır. Sektörün risk düzeyi **düşük** olarak kabul edilmektedir.

Noterlik Sektörü bağlamında sektörünün suiistimal edildiği KA/TF vakasına analiz dönemi içerisinde rastlanılmamıştır. Sektörün risk düzeyi **düşük** olarak kabul edilmektedir.

4. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ile İlgili Riskler

4.1. Dernekler

Türkiye’de dernekler 5253 sayılı Kanun çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Kanun kapsamında derneklerin faaliyetleri, organlarının işleyişi, gelir ve gider usulleri, beyanname verme yükümlülüğü, denetim, yurtdışından yardım alınması ve yurtdışına yardım yapılması ve benzeri hususlarda düzenlemeler yapılmıştır. Yine bu usul ve esaslara uyulmaması halinde uygulanacak müeyyideler Kanun’un 32’inci maddesinde ele alınmıştır

Derneklerin denetimi de bu Kanun çerçevesinde yerine getirilmektedir. Bu çerçevede, derneklerin KA/TF ile mücadele amacıyla denetimi, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından ilk olarak 2020 yılında hazırlanan ve düzenli aralıklarla güncellenen risk bazlı denetim metodolojileri çerçevesinde icra edilmektedir. Bu bağlamda risk analizinde dernek faaliyetlerinin türü, dernek personel sayısı, yıllık geliri, derneğin adli-idari işlemlere konu olması, derneğin coğrafi konumu, derneğin yurtdışından aldığı, yurtdışına gönderdiği yardım miktarları ve dernek kuruluş tarihi gibi kriterler dikkate alınmaktadır.

Ülkemizde 31.12.2022 tarihi itibarıyla faaliyet gösteren kayıtlı 21 farklı türde 101.589 dernek bulunmaktadır. Sektörün büyüklüğü ile kıyaslandığında sektörün terörizmin finansmanı için kötüye kullanıldığı vakaların sayısı düşüktür. Risk bazlı denetim metodolojisi bulgularına göre Türkiye’de faaliyet gösteren derneklerin binde biri kriterler çerçevesinde görece riskli olarak görülmektedir. Bununla birlikte, tüm terör örgütlerine yönelik fiili TF vakalarında özellikle kitlesel fon toplama yolu ile derneklerin suiistimal edilmesine ilişkin bulgulara rastlanmaktadır. Dolayısıyla bir bütün olarak sektörün TF için istismar edilmesi riski düşük değerlendirilmekle birlikte, çatışma bölgelerine yönelik faaliyet gösteren insani yardım dernekleri gibi bazı sektör temsilcilerinin daha yüksek TF riskine muhatap olabildiği görülmektedir.

Ülkemizde sektörün, riskten kaçınma (de-risking) amacıyla 5549 sayılı Kanun ve FATF standartlarında öngörülmeleyen topyekûn iş ilişkisi sonlandırma vb. tedbirlere konu olmadığı görülmektedir. Dernek ve vakıflarda kimlik tespiti Tedbirler Yönetmeliği md.8 hükümlerine göre gerçekleştirilmekte olup özellikle Bankaların müşteri reddine yönelik istatistikleri sektöre özgü bir riskten kaçınma (de-risking) politikası izlenmediğini de ortaya koymaktadır.

4.2. Vakıflar

Ülkemizde vakıflar, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulmakta, 5737 sayılı Vakıflar Kanununa göre denetlenmekte ve faaliyette bulunmaktadır. Türk Medeni Kanununun 102. maddesine istinaden, vakıf kurma iradesi, noterde düzenlenecek bir resmi senet şeklinde veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Ancak vakfın kurulması için yetkili asliye hukuk mahkemesine başvurularak tescilinin sağlanması gereklidir. Vakıf kurma prosedürlerinin katılımı sektörün KA/TF amacıyla suiistimal edilmesinin büyük ölçüde önüne geçmektedir. Vakıfların neredeyse tamamının ilgili mevzuat çerçevesindeki beyan yükümlülüklerine uyduğu anlaşılmaktadır. Bu yükümlülük alınan veya gönderilen bağış yardımlarını da kapsamakta; nakdi yardımların bankalar aracılığı ile yapılması esas olmaktadır.

Bu çerçevede tüm vakıf türleri (yeni vakıflar, mazbut vakıflar, mülhak vakıflar, çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakıfları, kamuya yararlı vakıflar ve aile vakıfları) için risk düşük olarak nitelendirilmektedir.

Sonuç

Bu değerlendirme raporu, ülkemizin FATF standartlarına uyum düzeyinin geliştirilmesi amacıyla ve Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi doğrultusunda hazırlanmıştır. Rapor sonuçlarının, ülkemizin KA/TF ile mücadele uygulamalarının risk temelli bir yaklaşım ile geliştirilmesine katkıda bulunması hedeflenmiştir. URD sonuçlarının, KA/TF ile mücadelede politika belirlenmesi, denetim programlaması, mali analiz, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde rol alan kurumların yanı sıra, başta yükümlü grupları olmak üzere özel sektör temsilcileri, akademik çevreler ve vatandaşlarımız için yol gösterici olması amaçlanmaktadır.